

DİNLER TARİHİ ARAŞTIRMALARI-VIII

BÜTÜN YÖNLERİYLE
YAHUDİLİK

(ULUSLARARASI SEMPOZYUM)

18-19 ŞUBAT 2012

Ankara-2012

ANTI-SİYONİST YAHUDİLER: NETUREİ KARTA VE İSRAİL SİYASETİNDEKİ YERİ

Yrd. Doç. Dr. Ali Osman KURT*

İsrail'den bahsedildiğinde hafızamızda canlanan iki imaj vardır. Birisi, İsrail askerleriyle Filistinli gençlerin bitip tükenmek bilmeyen sokak çatışmaları, diğeri Kudüs'te Ağlama Duvarı önünde öne arkaya sallanarak dua eden veya ellerinde taşıdıkları poster ve afişlerle protesto gösterileri yapan siyah cübbeli, siyah şapkalı, uzun sakallı erkekler topluluğudur. İsrail'den söz edilen her haberde kamuoyuna ısrarla bu görüntüler sunulur.

Peki bu bahsedilen grup kimdir? Kökenleri nereye dayanır? Dini ve siyasi görüşleri nedir? İsrail toplumu içindeki konumları nasıldır? Neyi, niçin protesto etmektedirler?

Tebliğimizin konusu ve amacı işte bu ve benzeri soruların cevabını bulmaya yöneliktir.

Giriş

İsrail ulus-devlet olmakla birlikte, aynı zamanda çok kültürlü ve çok partili, ileri düzeyde politize olmuş toplum yapısına sahip bir devlettir. Böylece bir karmaşık yapı toplumsal ayrışmaları da beraberinde getirmiştir. Etnik, kültürel ve siyasi gruplaşmaların yanı sıra, dinî ihtilafarın da önemli ayrışma noktalarından birisi olduğu İsrail'de, birçok toplumsal çatışma biçimi göze çarpar. Bu çatışma biçimlerinden *Aşkenaz-Sefarad* arasındaki etnik, *ultra-Ortodokslar (haredim)-laikler (hilonim)* arasındaki dinî, *Siyonistler-anti-Siyonistler* arasındaki ise dinî-ideolojik temellidir. Bunlardan başka sosyo-ekonomik olarak *sağ-sol*, siyasal olarak *güvercinler-şahinler*, Filistin'e göçe

* Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dinler Tarihi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

göre yeni göçmenler-yerleşik yurttaşlar, ırkî temelli olarak da Yahudi-Arap çatışması yaşanmaktadır.¹

Tebliğimizin konusunu oluşturan ultra-Ortodoks ve anti-Siyonist özellik taşıyan grup, Siyonizm'e yönelik tavır ve devletle münasebet noktasında diğer gruplardan ayrılır. İsrail devletiyle her türlü işbirliğini reddeden, çoğunlukla protesto eylemleriyle kamuoyuna yansıyan bu grup İsrail'de yoğunluklu olarak Kudüs'ün Mea Şe'arim² ve Bnei Brak bölgesinde ikamet eder. Kendilerinin sadece Tevrat'tan beslendiklerini ve Yahudilik'teki her türlü yeniliğe karşı siper olduklarını öne sürerler.³ Siyonizm'i dinsizlik olarak suçlayıp Filistin'de seküler bir Yahudi devleti kurulmasını Tanrı'nın emrine karşı gelmek sayarlar. Bu yüzden İsrail Devleti'ni tanımazlar. Tanrı tanımaz gördükleri İsrail devletine vergi vermez, zorunlu askerlik vazifesini yerine getirmez, dinî eğitim-öğretim harcamaları için devlet bütçesinden pay almazlar. Grubun üyeleri kendilerini 'Neturei Karta (NK)' olarak isimlendirir.⁴ Günümüzde yanlış bir algı olarak Hasidiler genellikle NK ile özdeşleştirilir. Fakat bu doğru olmadığı gibi, Hasidilerin çoğu NK'nın görüş ve ideolojilerine şiddetle karşı çıkar.⁵

1. Neturei Karta'nın Kökeni

'Şehrin Muhafızları' anlamında Aramca bir kavram olan *Neturei Karta* isminin kökeni, Kudüs Talmudu'nda anlatılan bir rivayete dayanır.⁶ III. yüzyıl Filistin Yahudi toplumu dinî lideri olan R. Yehudah Ha-Nasi, üç hahamı tef-

1 Shalom Lilker, *Kibbutz Judaism*, Cornwall Books, New Jersey, 1982, s. 35-36; M. Bürkan Serbest, "Tarihsel Kökenleriyle İsrail'de Siyasi Partiler", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi*, 60/2 (2005), s. 220, 224.

2 Mea Şe'arim'in ilk yerleşimcileri Aşkenaz olan Hasidiler ve Mitnagedler'dir. İsrail Devleti kurulduğunda bir grup Sefaradlar bu mahalleye yerleşmiş ve kendi sinagoglarını kurmuşlardır. Sefaradlar, Ortodoks olmasına rağmen Aşkenazlar bunlarla çok az ilişki kurar. Onlar tamamen farklı bir yaşam biçimine sahiptir. Bölgede yaşayan çeşitli Hasidi grupları arasında politik farklılıklar da vardır. Bkz. Daniel Meijers, *Ascetic Hasidism in Jerusalem: The Guardian -of- the Faithful Community of Mea Shearim*, E. J. Brill, Leiden, 1992, s. 35.

3 Dina Porat, "Amalek's Accomplices' Blaming Zionism for the Holocaust: Anti-Zionist Ultra-Orthodoxy in Israel During the 1980s", *Journal of Contemporary History*, 27/4 (1992), s. 698; Menachem Friedman, "Neturei Karta", *Encyclopaedia Judaica*, (ed.: Fred Skolnik and Michael Berenbaum), Keter Publishing House, Jerusalem, 2007, s. 114.

4 Porat, s. 698.

5 Harry Rabinowicz, *Hasidism and the State of Israel*, Associated University Press, London, 1982, s. 9-10.

6 *Kudüs Talmudu*, Hagiga 76:3.

tiş amacıyla Yahudilerin yaşadıkları şehirlere gönderir. Hahamlar ülkeyi (Yahuda) baştanbaşa gezerler. Bir şehre geldiklerinde orada bulunanlara, 'şehrin muhafızlarını' görmek istediklerini söylerler. Onlar da şehirde devriye gezen güvenlik güçlerini (*Sentorei Karta*) getirir. Hahamlar 'bunların şehrin muhafızları değil, yok edicileri' olduğunu söyleyince, kafası karışan halk şehrin muhafızlarından ne kastettiklerini sorarlar. Hahamlar, Mezmurlar 127'den bir pasaj okuyup "şehrin muhafızları, oranın âlimleri ve yazıcılarıdır" cevabını verir.⁷

Bu hikâyede anlatılan olay M.S. 70'de Kudüs'ün Romalılarca işgal edilip İkinci Mabe'd'in yıkılması sonrasına denk gelmektedir.⁸ Dolayısıyla hahamların 'yok ediciler' diye tanımladıkları Kudüs'ü işgal eden Romalı askerlerdir. Halktan talep ettikleri ancak bulunamayan şehrin gerçek muhafızları ise Tevrat ve Mişna âlimleridir.⁹

2. Neturei Karta'nın Ortaya Çıkışı

NK'nın kökeni, 27 Mayıs 1912'de Almanya ve Doğru Avrupa'dan üç yüz kadar Ortodoks liderin Katoviçe'de (Polonya) bir araya gelip kurduğu *Agudat Yisrael* (İsrail Birliği) adlı örgüte dayanır. *Agudat Yisrael*'in kuruluş amacı, Siyonizm'e karşı Ortodoks muhalefeti organize etmek ve çağdaş sorunlara Tevrat'a uygun çözümler bulmaktır. Örgüt üyelerinin çoğunluğu Filistin'de bir Yahudi devleti kurulmasına karşı çıkıyordu.¹⁰

Anti-Siyonist bir hareket olarak doğan *Agudat Yisrael*'in kuruluş amacından uzaklaşıp Siyonistlere karşı ılımlı bir tutum içine girmesine kızan bir grup ultra-Ortodoks Yahudi, 1935'de Amram Blau (1894-1974) öncülüğünde

7 Menachem Friedman, "Haredim and Palestinians in Jerusalem", *Jerusalem a City and its Future*, (ed.: Marshall J. Breger and Ora Ahimeir), Syracuse University Press, New York, 2002, s. 235-236; Norman Lamm, "The Neturei Karta", *Seventy Faces- Articles of Faith*, Vol. 2, Ktav Publishing House, Hoboken 2002, s.183.

8 Friedman, "Haredim and Palestinians in Jerusalem", s. 236.

9 <http://mondoweiss.net/2011/11/guardians-of-the-city-an-interview-with-neturei-kartas-rabbi-meir-hirsh.html>. (02.01.2012)

10 Tzvi Rabinowicz&Sydney Leperer&Moses Sherer, *Agudat Israel, World Organization of Orthodox Jewry*, *The Encyclopedia of Hasidism*, (ed. Tzvi M. Rabinowicz), Jason Aranson, London, 1996, s. 11; Benjamin Beit-Hallahmi, "Israel's Ultra-Orthodox: A Jewish Ghetto within the Zionist State", *Middle East Report*, 179, (1992), s. 22.

örgütten ayrılarak yeni bir grup kurar. Anti-Siyonist ve İsrail karşıtı eylemlerini bu yeni oluşum içinde devam ettirmeye başlarlar.¹¹

Grup NK ismini ilk kez 1938'de kullanır. Rivayete göre, 1936-1939 yılları arasında Siyonist yerleşimcilere ve İngiltere'ye karşı başlayan Arap isyanları ardından Filistin Yahudi cemaati (*Yişuv* olarak adlandırılmaktadır) liderleri, isyanları bahane ederek daha önce gönüllü olarak toplanan savunma vergisini (*kofer ha-yişuv*) tüm Yahudiler için zorunlu hale getirdi. Verginin amacının Filistin'deki Yahudi yerleşimcilerini ve Yahudi mahallelerini korumak için özel bir kolluk kuvveti kurma amaçlı olduğu söylendi. Fakat Blau'ya bağlı Yahudiler, koşer kurallarını ve Şabat yasaklarını ihlal eden Siyonistlerin, Yahudilerden toplayacakları bu paralarla dini hükümlere aykırı işler yapacakları iddiasıyla vergi alınmasına karşı çıktılar.¹² Vergi memurları bir gün Kudüs'ün Mea Şe'arim mahallesinde pazar yerinde gezerken, vergi karşıtı bazı gençlerle karşı karşıya gelirler. İki taraf arasında tartışmalar ve itişip kakışmalar yaşanır. Vergi memurları gençleri çok şiddetli şekilde döver. Bu olaydan sonra grup, halktan vergi toplanmasına karşı çıkma nedenlerini açıklayan bir bildiri yayınlar ve bildirinin altını da *Neturei Karta* adıyla paraflar.¹³ İşte bu tarihten itibaren 'NK' ismi literatüre girmiş olur.¹⁴

NK, başlangıçta düzenli bir birlik olamasa da, liderleri Amram Blau ve Aharon Katzenelbogen'in (ö. 1978) ölümlerinin ardından hızla örgütlenmeye başladı. Hareketin liderlerini ve çalışmalarını takdir eden, mücadele ettikleri bazı hususlarda onlarla aynı düşünceyi paylaşan kimselerin katılımıyla örgüt kısa zaman içinde isminden söz ettirmeyi başardı.¹⁵ Kurulduğu dönem-

11 Arye Edrei, "Law, Interpretation, and Ideology: The Renewal of the Jewish Laws of War in the State of Israel", *Cardozo Law Review*, 28/1 (2006), s. 199; Lamm, s.183.

12 Friedman, "Haredim and Palestinians in Jerusalem", s. 236; Daniel Gordis, "Conservative Judaism, Zionism and Israel: Commitments and Ambivalances", *Israel, the Diaspora and Jewish Identity*, (ed.: Danny Ben-Moshe and Zohar Segev), Sussex Academic Press, Portland, 2007, s. 67.

13 Edrei, s. 199; Friedman, "Haredim and Palestinians in Jerusalem", s. 235.

14 Friedman, "Neturei Karta", s. 114-115.

15 Menachem Friedman, "Jewish Zealots: Conservative Versus Innovative", *Fundamentalism in Comparative Perspective*, (Edited by Lawrence Kaplan), The University of Massachusetts Press, Amherst, 1992, s. 160-162.

lerde katılımlar daha çok eski *Yişuv*'dan¹⁶ ve Litvanya kökenli Yahudilerden oluşurken,¹⁷ Macar asıllı Satmar Rebbesi Yoel Teitelbaum'a (1888-1979) bağlı bazı Yahudi göçmenlerin katılımıyla hareket güçlendi.¹⁸

II. Dünya Savaşı sırasında Siyonistlerle işbirliği yapan *Agudat Yisrael*, NK'nın protestolarının ilk hedefi haline geldi. NK'ya göre onlar böyle yaparak Siyonizm'in yasallaşmasına yardım etmekteydi.¹⁹ NK, Ortodoks Toplum Komitesi'nin (Va'ad ha-Edah ha-Haredit) 1945 seçimlerinde kontrolü ele geçirdi. İlk icraatı, *Agudat Yisrael* temsilcilerini komiteden uzaklaştırmak ve geleneksel Yahudi eğitim modeline uygun düzenlenmediği gerekçesiyle kız çocuklarını bu örgüte ait *Bet Ya'akov* kız okullarına gönderilmesini engellemek oldu. Yidişçe'nin eğitim dili olmasını savunan NK'nın aksine, bu okullarda eğitim dili İbraniceydi ve din öğretimi yanında kız çocuklarına seküler eğitim de verilmekteydi.²⁰

Günümüzde NK'nın İsrail dışında ABD'nin Brooklyn kentinde ve diasporadaki diğer çeşitli ülkelerde de mensubu ve sempatizanı bulunmaktadır.²¹ NK üyeleri geçimlerini çoğunlukla küçük çaplı ticaretle ve özellikle de Amerika'daki Satmar grubundan gelen bağışlarla sürdürmektedir.²²

Liderleri R. Yoel Teitelbaum'un 1979'da ölmesi beklendiğinin aksine NK'nın sert muhalefetinde azalmaya sebep olmamıştır. 1990'lardan itibaren NK sözcüleri uluslararası toplantı ve konferanslarda seslerini duyurmaya başladılar. Bu vesileyle Hamas, Hizbullah ve Amerika-İslâm İlişkileri Konseyi (CAIR-ABD) ile görüşmeler yaptılar. 1991'de Madrid'te yapılan '*Orta Doğu Barış Konferansı*'na Filistin Delagasyonu'nun bir üyesi olarak Amerikan NK mensubu Hayyim Freiman gönderildi.²³ Moshe Hirsch 2001 ve 2003 yıllarında

16 *Yişuv*: 1881-82 yıllarında henüz İsrail devleti kurulmadan önce Filistin'e gelip yerleşen Yahudileri tanımlamaktadır. Bkz. Michael Brenner, *Zionism/A Brief History*, (Translated by Shelley L. Frisch), Markus Wiener Publishers, München, 2006, s. 67-68.

17 Meijers, s. 39.

18 Friedman, "Neturei Karta", s. 114; Lamm, s. 183.

19 Friedman, "Jewish Zealots: Conservative Versus Innovative", s. 160-162.

20 Lamm, s.183; Meijers, s. 40.

21 Lamm, s.183.

22 Friedman, "Neturei Karta", s. 115; Brenner, s. 68.

23 Emile Marmorstein&Tzvi M. Rabinowicz, "Neturei Karta", *The Encyclopedia of Hasidism*, (ed. Tzvi M. Rabinowicz), Jason Aranson, London, 1996, s. 345.

rında Filistin lideri Yaser Arafat'la görüştü. Londra Üniversitesi Doğu ve Afrika Çalışmaları Okulu'nun ev sahipliğinde 2 Temmuz 2006'da düzenlenen 'Siyonizm'e Karşı Yahudi Perspektifleri Konferansı'na New York'ta yaşayan NK'nın uluslararası sözcüsü Macar asıllı R. Yisroel Dovid Weiss ve İngiliz R. Aharon Cohen konuşmacı olarak katıldı. NK, İran'ın 11-12 Aralık 2006 tarihinde düzenlediği 'Yahudi Soykırım Konferansı'na altı temsilciyle katıldı.²⁴ Türk kamuoyu onları, Mavi Marmara baskını (31 Mayıs 2010) sonrası İstanbul'da düzenlenen protesto gösterilerinde ellerinde Türk ve Filistin bayrakları, 'Musevilik İsrail Devleti'ni reddeder ve zulmü kınar' yazılı pankartlarla yürüyüş yaparken hatırlayacaktır.²⁵

NK sözcüleri bu ve benzeri platformlarda; *dinsizlik ve Tanrı'ya isyan olarak gördükleri Siyonizm'e; Mesih gelmeden kurulduğu için İsrail Devleti'ne; ülkeleri işgal etmek için kullanılan 'soykırım'a karşı olduklarını dile getirmektedir.*

3. Neturei Karta İdeolojisi

Ortodoks gruplar içerisinde Siyonizm'e en sert muhalafeti NK yürütmektedir. Hareketin sözcüleri Yahudilik ile Siyonizm'in bir birinden ayrılması gerektiğini savunurlar. Onlara göre ikisi birlikte gösterilerek Siyonizm'e karşı konuşan herkes anti-Semitik olarak yaftalanmak istenmektedir. R. Aharon Cohen, 'Anti-Siyonizm Anti-Semitizm Değildir' başlıklı bir konuşmasında "anti-Semitizm toplumun belirli bir parçasına duyulan nefret ve kini; anti-Siyonizm ise bir felsefeye ve bir fikre muhalafeti ifade ettiğini, eğer bu bilinirse Yahudilik ile Siyonizm'in birbirine taban tabana zıt olduğunun görüleceğini" belirtir.²⁶ Cohen 2003'de Birmingham Üniversitesi'nde (İngiltere) yaptığı konuşmasında da Yahudilik ile Siyonizm arasındaki farkı Ortodoks Yahudiliğin 'millet' anlayışına bağlar. Pek çok insana göre 'millet', aynı topraklarda yaşayan insanların oluşturduğu topluluktur. Ülke, milletin kimliği için esastır. Bu ülkede yaşayan insanların bir dine sahip olması veya olmaması millî kim-

24 <http://www.nkusa.org/activities/Speeches/2006Iran-ACohen.cfm>; <http://www.nkusa.org/activities/Speeches/2006Iran-Feldman.cfm> (12.02.2012)

25 <http://www.nkusa.org/activities/demonstrations/20110530.cfm> (12.02.2012)

26 Aharon Cohen, "Anti-Siyonizm Anti-Semitizm Değildir", Yahudi Perspektifinden Anti-Siyonizm (*Against Zionism, Jewish Perspectives*), Londra Üniversitesi Doğu ve Afrika Çalışmaları Okulu, 2 Temmuz 2006, (çev.: Özlem Özer), Mube Matbaa, 2010, s. 27.

lik için önemsizdir. Ortodoks Yahudilerin anlayışına göre 'millet', aynı dine mensup insanların oluşturduğu topluluktur. Burada milli kimliği oluşturan temel unsur dindir. Bir ülkeye sahip olunup olunmamasının Yahudi milli kimliği için bir önemi yoktur. Yahudiler yaklaşık ikibin yıldır vatansızdır ama kimliklerini koruyabilmişlerdir. Eğer Yahudiler dinlerini kaybederlerse, o zaman kimliklerini de kaybedeceklerdir.²⁷ Siyonistlerin, Araplara verdiğiinden daha çok Yahudilere zarar verdiği düşünen Amram Blau, Arapların topraklarını ve evlerini kaybettiklerini, hâlbuki Yahudilerin Siyonizm'i kabul ederek dinlerini ve tarihsel kimliklerini yitirdiklerini söyler.²⁸

NK kendi resmi web sitesinde 'Siyonizm' ile 'Yahudilik' karşılaştırması yaparak ikisi arasındaki farkları ve Siyonizm'e karşı oluş sebeplerini şöyle ortaya koyar: 1. Yahudilik binlerce yıllık bir maziye; Siyonizm ise sadece yüz yıllık bir geçmişe sahiptir. Yahudilik Tanrı'ya giden bir yoldur. Siyonizm ise milliyetçilik ve materyalizm temeline dayalı olarak kurulmuş bir tür ateizm ve Tanrı'yı inkardır. Amacı Yahudileri dinlerinden uzaklaştırmak, özünde Yahudi olan ne varsa değiştirmektir. 2. Yahudiliğin temel kaynağı Tevrat'tır. Tevrat'ı inkâr eden bir kimse, Yahudiliğin bir parçası olamaz. 3. Yahudilik kurtuluşu ancak Tanrı'ya ibadetle mümkün görürken, Siyonizm kurtuluşu bir devlet ve orduya sahip olmakta arar.²⁹

Siyonistler, başka uluslar gibi Yahudilerin de bir ülkeye ve bir dile ihtiyacı olduğundan hareketle milli bir devletin varlığını şart görürler. Fakat Yahudilerin bu ikisine de ihtiyacı yoktur. Onlar dünyanın hangi ülkesinde yaşarlarsa yaşasınlar Tanrı'nın emirlerine uymakla yükümlüdürler. Bu sebeple Yahudiler Filistin'de kendilerine bir devlet kurma girişiminde bulunamazlar. Bu topraklar hâlihazırda boş bile olsa bunu yapamazlar. Kaldı ki orada yaşayan insanların olduğu bir durumda bu hiç mümkün değildir. Bu yasak, Yahudi dinî öğretilerinin en önemli parçasıdır. Böyle olduğu için bugün Yahudilerin Filistin'de bir yönetim ortaya koyma hakkı yoktur. Yahudilerin sürgünde olmalarını utanç verici bir şey olarak gören Siyonistler, sürgünü Tanrı'nın bir emri değil kölelik tavrı (sürgün zihniyeti) olarak düşünürler. Bu yüzden sür-

27 <http://www.nkusa.org/activities/speeches/bham022603.cfm> (10.01.12)

28 Yakov M. Rabkin, *A Threat From Within/A Century of Jewish Opposition to Zionism*, (Translated from French by Fred A. Reed), Zed Books, London 2006, s. 38-39.

29 <http://www.nkusa.org/AboutUs/Zionism/opposition.cfm> (17.01.2012); Weiss, s. 17-18.

günden kurtularak, toprak merkezli -dine dayalı değil- yeni bir Yahudi kimliği tesis etmeyi isterler.³⁰

Ultra-ortodoks ve anti-siyonistlerin karşı çıktığı bugünkü İsrail devleti, hem milyonlarca Yahudiye ev sahipliği yapmakta hem de Tevrat öğretiminin yapıldığı en önemli merkezdir. Buna rağmen onlar Modern Ortodoks Yahudilerin aksine, İsrail Devleti'ni '*kurtuluşun başlangıcı*' veya '*gerçek kurtuluşun bir işareti*' olarak görmezler. Bu nedenle İsrail Devleti'ne dinî anlamda hiç bir önem ve değer atfetmezler. Ultra-Ortodokslar kendilerini İsrail Devleti ile değil, İsrail topraklarıyla ve oradaki Yahudi toplumuyla tanımlarlar. İsrail toprakları onlar için de kutsal ve vaat edilmiştir, ancak toprakların kutsallığı ne İsrail devletine ve hükümetine ne de kurumlarına hamledilemez. Örneğin Lubaviç hahamı R. Menachem Mendel Schneerson '*İsrail Devleti*' ifadesini hiç kullanmamış, onun yerine '*İsrail Toprakları*' veya '*Kutsal Topraklar*' demiştir. Çünkü seküler bir devlet, tüm nüfus Yahudi bile olsa, 'İsrail'in kutsal adını taşıyamaz. Kimilerine göre NK liderlerinin zaman zaman kullandıkları 'İsrail' ismi, devlete değil İsrail halkına işaret etmektedir.³¹

NK, Yahudiliğin temellerini ortadan kaldırmaya ve Yahudi halkını yok etmeye yönelik bir girişim olarak gördüğü İsrail Devleti'ni Siyonizm'in '*Altın Buzağısı*' olarak görür. Altın Buzağı'ya tapan İsrailoğulları günahkârı, ama yine de Yahudi'yd. Bugün İsrail Devleti'ni kabul edenler, Yahudi bile değildir.³² Çünkü İsrail Devleti, Yahudiliğin özüne ve temeline aykırıdır. Yahudiliğin bir devlete sahip olmasına izin verildiği tek zaman, iki bin yıl önce Tanrı'nın gücünü İsrail halkı üzerinde gösterdiği dönemdi. Aynı şekilde gelecekte de yine O'nun gücü ortaya çıkacak ve tüm dünya O'na ibadet edecektir. O zaman Tanrı herhangi bir insan ve ordu gücü olmaksızın Yahudilere kendi hükümranlığına dayalı bir krallık kurmayı bahşedecektir. Fakat diğer halkların sahip olduğu gibi bir dünyevî krallık İsrail halkının gerçek özüne aykırıdır. Her kim bunu İsrail'in kurtuluşu olarak görürse, Yahudiliğin özünü inkar etmiş, yerine dünyevî- materyalist bir anlayış koymuş demektir. İsrail halkının

30 <http://www.nkusa.org/activities/speeches/bham022603.cfm> (10.01.12)

31 Eliezer Don-Yehiya, "Modern and Haredi Orthodox American Jews and Their Attitude to the State of Israel", *Israel, the Diaspora and Jewish Identity*, (ed.: Danny Ben-Moshe and Zohar Segev), Sussex Academic Press, Portland, 2007, s. 62.

32 <http://www.nkusa.org/aboutus/>

gerçek kurtuluşu, Tanrı'ya yaklaşmaktır. Bu ise silahların gücüyle değil, Tevrat ve iyi işlerle mümkündür.³³

NK ideolojisinde öne çıkan dört temel inanç şunlardır: 1. Kurtuluş insanın politik girişimiyle değil, sadece ilahî olmalıdır; 2. Ruhsal yenilenme (tövbe) politik kurtuluştan önce gelmelidir; 3. Kurtuluşun temsilcileri Tanrı'ya ve Tevrat'a bağlı dindarlardır; 4. Yahudi devleti demokratik değil, teokratik olmalıdır.³⁴ Şimdi bu hususlar üzerinde duralım.

3.1. İlahî Kurtuluş ve İnsanın Pasifliği

Geleneksel Yahudi inancında Yahudi tarih teolojisi, 'sürgün' (*galut*) ve 'kurtuluş' (*geulah*) düşüncesi etrafında dönmektedir.³⁵ NK'ya göre Yahudiler, şu anda büyük bir sürgündedir. Mabed'in yıkılması³⁶ ve 'sürgün' Yahudilerin işledikleri günahların bir cezasıdır. Sürgünün son bulması ve 'kurtuluş' da yine ilahî müdahaleyle olacaktır. İlahî müdahale, Davut soyundan bir Mesih'in gelip sürgündeki Yahudileri Filistin'e götürmesiyle gerçekleşecektir.³⁷ Yahudi halkının kurtuluşunda Mesih ilahî bir araçtır. Onun sayesinde Yahudiler özgürlüğüne kavuşacak, İsrail toprakları ele geçirilecek ve Mabed üçüncü kez inşa edilecektir. İsrail'in rönesansı bütün insanlığın kurtuluşuna yol açacak, dünyada evrensel barış ve adalet dönemi başlayacaktır.³⁸

Siyonistlerle muhalifleri arasındaki en önemli teolojik tartışmalardan birisi Mesih gelmeden Yahudilerin İsrail topraklarına dönüşü konusudur. Siyonizm, geleneksel Yahudiliğin Mesih ve kurtuluş inancını kabul etmez. Yahudilerin kendi kaderlerini kendilerinin çizmesini, Tanrı'dan, Mesih'ten ya da başka milletlerden yardım beklemeden vatanlarına dönmelerini, bir devlet inşa ederek uluslararası topluma eşit şartlarda katılımını hedef olarak gösterir. Ortodoks Yahudilerin çoğunluğu açısından bu hedef, Tanrı'dan ümidi

33 <http://www.nkusa.org/AboutUs/Zionism/opposition.cfm> (17.01.2012)

34 Lamm, s. 191.

35 Simon Rawidowicz, *State of Israel, Diaspora and Jewish Continuity: Essays on the "Ever-Dying People"*, (ed. Benjamin C. I. Ravid), Brandeis University Press, Hanover, 1986, s. 96.

36 Talmud, Kudüs'ün Romalılarca işgaline ilişkin "Yahudilerin günahları ve Yahudilerin kendi arasındaki sebepsiz nefretleri sebebiyle Mabed yerle bir edildi." değerlendirmesini yapar. Bkz. *TB*, Yoma 9b.

37 Edrei, s. 188; Rabkin, s. 11-12.

38 Lamm, s. 184-185; Alan Unterman, *Historical Dictionary of the Jews*, Scarecrow Press, Plymouth, 2011, s. 125.

kesmek ve ona başkaldırmaktır.³⁹ Fakat yine de Siyonizm'in bu yaklaşımı Ortodoks çevrelerde ciddi bir ikileme sebep olmuştur: *İlahî kurtuluş süreci mi beklenecek yoksa kurtuluş için çaba mı gösterilecektir?*⁴⁰

Ultra-Ortodoks Yahudiler, Siyonizm'in öngördüğü, insanın kendi kaderini kendisinin belirleyeceği fikrine şiddetle karşı çıkar. Bu düşünceye en sert tepki gösterenlerin başında da NK gelir. NK'ya göre zamanı geldiğinde Tanrı, İsrail'i mucizevî şekilde kurtaracaktır. Bunun için Yahudilerin bir çaba içine girmesine gerek yoktur. Onlar sürgün boyunduruğuna razı olmalı, kurtarılacağı günü inanç ve sabırla beklemeli ve takdiri ilahiye (yani Tevrat'a) uygun yaşamalıdır.⁴¹ Kurtuluş zamanı gelmeden özgürlük için yapılacak her türlü insanî girişim, Tanrı'nın iradesine karşı gelmek, haddini bilmezlik ve dünyanın sonunu zorlamaktır. Böyle bir çaba, inanç ihlali ve en büyük günahlardan birisidir. Yahudilerin Filistin'e göçünü aktif olarak destekleyenler de aynı şekilde 'günahkâr ve zorba' kimselerdir.⁴²

NK'ya göre laik Siyonistlerin İsrail'de yürürlüğe koymaya çalıştıkları şey, diğer milletlerin kendi siyasal özgürlüklerini elde etmek için savaştığı gibi Yahudilerin de savaşmalarını öngörmektedir. Arap isyanları sonrası Filistin'deki Yahudilerin durumu, tıpkı Nazi Almanyası'ndaki Yahudilerin durumu gibidir. Onlar, Tanrı'ya karşı geldikleri ve Yahudilerin seçilmişliğini inkâr ettikleri için böyle bir cezaya maruz kalmışlardı. Bugün Yahudilere karşı Siyonist ideolojinin yol açtığı ciddi bir düşmanlık vardır. Bu düşmanlık Yahudilerin belki de yıkımı olacaktır. Yayınladıkları bir bildiride onlar şöyle diyorlardı: "*Yahudilerin fiziksel olarak savunulacağı düşüncesi bir sapkınlıktır. Tanrı korusun; bu bir yıkıma ve perişanlığa yol açabilir.*"⁴³ NK, İsrail'in kuruluşundan Altı Gün Savaşı'na kadar olan modern Yahudi tarihinde yaşanan olay-

39 İlker Aytürk, "İsrail'de Hristiyan Cemaatler: Devlet ve Dini Azınlık İlişkilerinin Kurumsallaşmasına Bir Bakış", *Ortadoğu Etütleri*, 2/2 (2011), s. 101.

40 Edrei, s. 188.

41 Aviezer Ravitzky, *Messianism, Zionism and Religious Radicalism*, (Translated by Micahael Swirsky and Jonathan Chipman), The University of Chicago Press, Chicago, 1993, s. 15; Edrei, s. 188.

42 Lamm, s. 186-190; Charles Glass, "Jews against Zion: Israeli Jewish Anti-Zionism", *Journal of Palestine Studies*, 5/1-2 (1975 -1976), s. 57-58.

43 Friedman, "Haredim and Palestinians in Jerusalem", s. 237.

ları, İsrail'i tuzağa düşürmek için özenle hazırlanmış şeytani⁴⁴ bir plan olarak görür. Satmar Rebbe Teitelbaum, İsrail'in Altı Gün Savaşı'nın kazanılmasını da şeytani güç *Samael*'in iş başında olmasına bağlar. Bu savaşın kazanılmasını mucize olarak görmez. Belki çok olağanüstü başarı olabilir, ancak asla mucize değildir. Meydana gelen şeyler tamamen doğaldır. Arapların teknolojik geriliğinin ve askeri başarısızlığının da bunda etkisi vardır.⁴⁵

NK, Siyonistlerin aksine silahlı bir gücün Yahudileri korumayı asla garanti edemeyeceğini söyler.⁴⁶ Siyonistler Filistin'e gelinceye ve burada bir Yahudi devleti kurma düşüncesi ortaya çıkıncaya kadar, Araplarla Yahudiler arasında barış ve huzur ortamı vardı. Filistin'de Yahudi-Arap çatışmasını ateşleyen, 1917 yılında yayınlanan Balfour Bildirisi ve BM'nin İsrail'in kurulması için verdiği karar olmuştur.⁴⁷ Onlara göre Tevrat otoritesine uygun yapılmayan her savaş, savaş değil basit bir cinayettir. 1948-1967 yılları arasındaki üç savaşın da sorumlusu olarak Siyonistleri gören NK, 1956'daki Sina saldırısının da haksız olduğunu söyler.⁴⁸

Bazı araştırmacılar, NK'nın Siyonizm'in kurtuluş ve devlet kurma fikrine karşı çıkışlarını, Yahudi hukukunda Mesih gelmeden önce sürgündeki Yahudilerin kurtarılması ve bağımsız bir Yahudi devleti kurulmasını düzenleyen bir hükmünün olmayışına bağlar.⁴⁹ NK'nın Yahudilerin pasif kalmalarına ilişkin kullandıkları temel argüman, Babil Talmudu'nda geçen bir pasajdır. Talmud'un ifadesine göre Tanrı, Mabed yıkılıp sürgün başladığında İsrailoğulları'ndan 'üç söz/ahit' almıştır.⁵⁰ Buna göre Yahudiler; 1. *Filistin'e toplu halde göç etmeyeceklerine*; 2. *Sürgünde oldukları ülkelere sadık kalacaklarına, yani isyan etmeyeceklerine* ve 3. *Mesih'in zamanından önce gel-*

44 Şeytan, kimi zaman *Samael* şeklinde de isimlendirilmektedir. Samael, Zohar ve Kabalacı kaynaklarda ve bazen de Talmud ve Midraş'ta geçer. NK bunu şeytanların sembolik bir yorumu olarak düşünmez. Dinsiz birliklerin başı olan Samael, Tanrı tarafından Siyonizm ve İsrail devletinin başarısını sağlamakta suçlanır. Tanrı buna izin vermiştir. Bkz. Lamm, s. 192.

45 Lamm, s. 192-194.

46 Lamm, s. 189.

47 <http://mondoweiss.net/2011/11/guardians-of-the-city-an-interview-with-neturei-kartas-rabbi-meir-hirsh.html> (02.01.2011)

48 Lamm, s. 193.

49 Edrei, s. 199; Meijers, s. 39.

50 BT, Ketubot 111a.

mesi konusunda aceleci girişimlerde bulunmayacaklarına ilişkin Tanrı'ya söz vermişlerdir.⁵¹

Talmud sonrası Yahudi hahamlar, bu ahitlerin mahiyetini ve kapsamını tartışmışlardır. 'Filistin'e toplu göç yasağı', İsrail'in sürgünde oldukları devletlerden Filistin'e yerleşmek üzere ayrılarak ve Mesih gelmeden önce orada bir Yahudi devleti kurmaya çalışarak tarihe müdahale etmeye çalışmamaları gerektiği şeklinde yorumlanmıştır.⁵² Çoğunluk Mesih gelmeden Filistin'e yapılacak toplu göçün Tanrı'nın gazabına yol açacağı görüşündedir. Örneğin 13. yüzyılda bazı hahamlar ve şairler, dinî gerekçelerle (yani mümkün olan en çok sayıda emri yerine getirmek için) Filistin'e göç etmişlerdi. Almanya'nın Wurtzburg bölgesindeki Yahudi cemaati lideri R. Eliezer ben Moşe, göç eden bu Yahudileri Tanrı tarafından ölümle cezalandırılacakları konusunda uyarmıştır. Aynı dönemde İspanya'dan ünlü Kabalacı R. Ezra, Filistin'e göç eden bir Yahudi'nin 'Filistin'de değil, Yahudilerin çoğunluğunun yaşadığı diasporada bulunan Tanrı'ya terk etmiş olacağını' söylemiştir. Orta Avrupa'daki hahamlar ise Filistin'e toplu göç konusunda daha sert bir tavır göstermişlerdir. Bu konuda en ilginç yorum Satmar Hasidilerinin lideri Moshe Teitelbaum'dan gelmiştir. Teitelbaum, 1837'de yerleşimcilerin çoğunluğunu Yahudilerin oluşturduğu Safed'de meydana gelen depremi, Filistin'e toplu Yahudi göçüne bağlamıştır. 19. yüzyılın başlarına kadar farklı görüşü savunan tek Yahudi otorite R. Moshe Nachmanides'dir. 1270'de ölen Nachmanides, Yahudilerin Filistin'e göç etmelerinin yeterli olmayacağını, orayı mutlaka tamamen fethetmeleri gerektiğini söylemiştir. Filistin'de bir Yahudi devleti kurulmasını ve yeni yerleşim yerleri açılmasını destekleyen Milliyetçi Dinsel Parti (Mafdal) ile onun radikal kanadı Guş Emunim (Müminler Bloğu), görüşlerini desteklemek için Nachmanides'in bu sözlerinden istifade etmişlerdir.⁵³

Bazı hahamlar Talmud'da ifade edilen ahitlerin hepsinin birbirine bağlı olduğunu, Yahudilerin bir 'paket anlaşma' yaptıklarını düşünür. Onlara göre gentile milletler sözlerini ihlal ettikleri için, İsrail'in verdiği sözler de

51 Bkz. BT, Kethuboth 111a.

52 Friedman, "Haredim and Palestinians in Jerusalem", s. 237.

53 Israel Shahak&Norton Mezvinsky, *İsrail'de Yahudi Fundamentalizmi*, (çev.: Ahmet Emin Dağ), Anka Yay., İstanbul, 2002, s. 53-55.

geçersiz ve hükümsüz kalmıştır. Günümüzde bu görüşü benimsemeyen tek grup NK'dır. Onlar bu yorumu sapkınlık ve saçma bulur. Bazı araştırmacılar NK'nın kendi içinde çelişkiye düştüğünü söylerler. Şöyle ki, gentile bir ulus, Yahudileri Filistin'e dönüş için zorladığında onlar, ya ahitlerinden birisine bağlı kalarak karşı çıkacaklar veya diğer bir ahite uyarak gentile hükümetlere isyan etmeyip kabul edecekler. İkisinin aynı anda gerçekleşmesi ise muhaldir. Bu açmaza rağmen NK, Mesih gelmeden Filistin'e dönmenin putperestlik, zina ve cinayetle eş değer büyük günahlardan birisi olduğunu iddia eder. Bu yüzden sonunda ölüm bile olsa buna direnmek dinî bir vazifedir.⁵⁴

Bu konudaki bir başka tartışma, Talmud'un ilgili pasajının *agada* mı yoksa *halaha* mı olduğudur. Maimonides, Mesih'i tartıştığı Kralların Yasaları'nda (*Laws of Kings*) belirlediği hukukî hükümler içinde bu 'ahitler'den hiç söz etmemiştir. Buradan hareketle sürgünden dönüşe sıcak bakan hahamlar, ahitlerin *halaha* değil *agada* olduğunu, dolayısıyla bir bağlayıcılığının bulunmadığını düşünürler. Ahitlerin bağlayıcılığını kabul edenler ise bunların teknik olarak 'ahit' değil ahitten öte bir şey olduğunu iddia ederler. Onlar için bu ahitler, Yahudiliğin temellerini ve inancın özünü teşkil ettiği için sıradan *halahalar* arasında sayılmamıştır.⁵⁵

NK, Tanrı'nın İsrail'den aldığı, 'Filistin'i ele geçirmeye kalkmayacaksın, gentile hükümetlere karşı isyan etmeyeceksin' şeklindeki ahitleri hiçe saydığı için Siyonizm'i Yahudi tarihinin en tehlikeli hareketi olarak görür. Siyonistler uluslara karşı isyan ettiğinde, aslında Tanrı'ya isyan etmektedir. Bu yüzden de kurtuluş gecikmektedir.⁵⁶ NK'ya göre, gentile milletler Yahudilerin İsrail'e dönmesinde ısrarcı olsalar, hatta onların özgürlüğe kavuşması için işkence ve ölüm dâhil fiziksel baskı yapsalar bile, bu ahitler ihlal edilemez.⁵⁷

NK'ya göre Tevrat, Tanrı özgür kılıncaya kadar, sürgünün sonlandırılmasını, bir devlet ve ordu kurulmasını yasaklar. Bu yasak, devlet Tevrat hükümlerine göre kurulsun ve yönetilsin bile geçerlidir. Çünkü sürgünün devam etmesi ve Yahudilerin dünya milletlerinin yönetimi altında kalması gerekir.

54 Lamm, s. 186-190; Edrei, s. 199-200.

55 Lamm, s. 186-187.

56 Gordis, s. 67.

57 Lamm, s. 189-190.

Bu emir ihlal edilirse, Tanrı daha korkunç bir cezaya çarptıracaktır. Siyonistler sürgünde kalma emrine itaat etmedikleri gibi, Tevrat'a da tamamen karşıdılar. Tevrat doğrudan Tanrı'dan gelmiştir. Tevrat'a itaat edenler ödüllendirilecek, karşı gelenler ise cezalandırılacaktır. Bütün İsrailoğulları, Tevrat'a itaat etmekle yükümlüdür. İtaat etmeyenler toplumun bir parçası olamazlar. Bu nedenle Siyonistler İsrail toplumunun bir parçası değildir. Onlar Tevrat'ın emirlerini yerine getirmedikleri gibi din özgürlüğü yalanlarıyla başkalarının da bunlara uymasına engel olmaktadır. Böylece onlar tüm güçleriyle İsrail'in dinini yok etmek için savaşmaktadırlar.⁵⁸

3.2. Kurtuluştan Önce Tövbe

Tanah'ta Yahudilerin Tanrı'yla olan ahit bağlarını koparıp günah işlemleri onların dünyevî belâ ve musibetlere uğramasına yol açtığı anlatılır.⁵⁹ Yahudi kavminin günahlarının sonucu yaşadıkları acı ve ıstıraptan kurtulmaları, ancak tövbe ile mümkündür. Başka bir ifadeyle, insanlar tövbe edip kendilerini düzeltmedikçe, Tanrı da onların günahlarının cezası olarak gönderdiği belâ ve felaketleri kaldırmayacaktır.⁶⁰

Tevrat ve Yahudi geleneği dünyanın sonundan (eskatolojiden), hem ulusal kurtuluşu hem de ruhsal yenilenmeyi içine alacak şekilde söz eder. NK, tövbe (*teşuva*) edilmeden kurtuluşun (*geula*) mümkün olmadığını öne sürer. Onlara göre bu sıralama, Yahudi inancındaki kurtuluş için hayati önemdedir.⁶¹ Mesih'in gelişi bile toplumun tövbe etmesiyle irtibatlandırılmış ve Mesih'in tövbe edenleri kurtarmak üzere geleceği iddia edilmiştir.⁶² Eğer Mesih, Yahudilerin topluca tövbe etmelerinden önce gelirse, onlar tövbe edinceye kadar kurtuluş ertelenir. Bu zorunlu sıralamayı inkâr eden bir kimsenin, bizzat Mesih inancını inkâr eden kimseden farkı yoktur. Siyonizm, bu anlamda inkârın ve ateizmin kaynağıdır. Yahudi milliyetçiliğiyle ilişkili tüm hareketler, sadece gentile milletlerin bir taklidinden ibarettir. Açıkça Siyonizm'in sebep olduğu

58 <http://www.nkusa.org/AboutUs/Zionism/opposition.cfm> (17.01.2012)

59 Bkz. Yeşu 7/4-15; Sayılar 21/4-9; İşaya 13/9; Yeremya 3/1-4 vb.

60 Mehmet Katar, *Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslam'da Tövbe*, Andaç yay., Ankara, 2003, s. 23.

61 Ravitzky, s. 17; Lamm, s. 190.

62 Katar, s. 24.

dinî aşınma, Siyonizm'in kurtuluşun bir habercisi ve temsilcisi olma iddiasını geçersiz kılmaktadır.⁶³

3.3. Kurtuluşun Öncüsü Olarak Dindarlar

NK'ya göre Tanrı'yı inkâr eden ve O'ndan nefret eden kimseler aracılığıyla kurtuluşun olacağı düşüncesi saçma ve anlamsızdır. Siyonistler ve İsrail devleti gerçek kurtuluşun önündeki en büyük engeldir. Çünkü onlar dinsizlik kaynağıdır. Bunun bir sonucu olarak NK, İsrail'in aşırı seküler bir devlet olduğundan, yönetimde dinsizlerin etkisinden ve dinî hayatın oldukça daraltıldığından yakınır.⁶⁴

Burada bütün Ortodoks Yahudilerin Siyonizm'e karşı çıkmadığını, dinsel Siyonizm denilen bir grubun varlığını akıldan çıkarmamak gerekir. Onlar, Siyonistlerin bilinçsizce de olsa Tanrı'nın emellerine hizmet ettiğini düşünmektedir. Çünkü Filistin'e Yahudi göçü Mesih'in gelişini tetikleyecektir. Bu şartlar altında tanrıtanımaz Siyonistlerle işbirliği yapmakta herhangi bir sakınca yoktur.⁶⁵ NK, Abraham Isaac Kook'un (1865-1935), "*dinsizler, milli amaçlar için gösterdikleri gayret ve özverinin hürmetine, ilahi kurtuluşun bilinçsiz temsilcileridir*"⁶⁶ veya "*laik Siyonistlerle ve laik devletle işbirliği mesihî projeye yardım etmektir*" görüşüne katılmaz. Kurtuluşun ancak Yahudilerin dinî emirleri dünya ölçeğinde uygulamasıyla mümkün olduğunu, günahkârlarla (yani laik Siyonistlerle) işbirliği yaparak elde edilemeyeceğini savunur.⁶⁷

3.4. Demokrasi Değil Teokrasi

Modern İsrail Devleti'nin oldukça kısa tarihinde en uzun soluklu konulardan birisi din-devlet ilişkilerinde yaşanan problemdir. Dinin toplumdaki rolü, yapılan tartışmaların merkezinde yer alır. Din-devlet ayrımı konusunda sık sık tartışmalar yaşanır. Dinî tartışmalar başta eğitim, yasal olarak kimin Yahudi olduğu, rabbanilerin otoritesi, otopsi, evlilik ve boşanma, metres, ka-

63 Lamm, s. 190.

64 Zvi Yaron, "Religion in Israel", *American Jewish Year Book 1976*, (ed.: Morris Fine and Milton Himmelfarb), Jewish Publication Society, Philadelphia, 1976, s. 41; Lamm, s. 190.

65 Aytürk, s. 101.

66 Lamm, s. 190.

67 Ezra Kopelowitz, "Religious Politics and Israel's Ethnic Democracy", *Israel Studies*, 6/3 (2001), s. 176-179.

dının statüsü, kızlar ve yeşiva öğrencileri için askerlik, Şabat ve kaşrut kurallarına bağlılık, domuz yetiştiriciliği yasağı, dini bayramlarda sinema ve tiyatroların kapatılması gibi konularla ilgilidir.⁶⁸

Din-devlet ilişkileri konusunda bazı insanlar, İsrail'in bir teokratik devlet olmasından şikâyetçidirler. Onlara göre din, toplumsal ve bireysel hayatın her alanına nüfuz etmekte ve otoritesini devlet yönetimine empoze etmektedir. Bu durum inanç özgürlüğünün ihlali ve dinî bir baskı olarak görülmemektedir. Örneğin Cumartesi toplu taşımacılığın yapılmayışı, evlilik, boşanma ve din değiştirme gibi konularda dinî hükümlerin geçerli oluşu rahatsızlık yaratmaktadır. Diğer taraftan İsrail'in aşırı seküler bir devlet olduğundan yakınanlar da bulunmaktadır. Bu görüşte olanlar, dini hayatın daraltıldığını ve yönetimde dinsizlerin büyük etkisinin olduğunu öne sürmektedir. Onlar, dinî yasaların sadece dinî nedenlerle değil aynı zamanda millî birliğin bekası için gerekli olduğu görüşündedirler.⁶⁹

Gerçek durum ise oldukça karmaşıktır. İsrail'de din problemi üzerine yazılan popüler ve bilimsel çalışmalar, olayı Batı tarzında olduğu gibi kilise-devlet veya dinsel-laik partiler arasındaki güç mücadelesine indirgemişlerdir. Bu yorumlar, İsrail'in demokratik bir devlet olduğu varsayımından hareketle, dinî partilerin laik İsraili kalabalığa dini zorlamaya çalıştığı tezi üzerine yapılmıştır. Dinî yasalar, azınlığın çoğunluğa karşı politik zorbalığının bir sonucu olarak görülmüştür. Bir siyaset bilimciye göre İsrail'deki tartışmaların tamamı teo-politik, yani politik çaba yoluyla teolojik sonuç elde etme gayretidir. Zira din hakkındaki tartışma Yahudi tarihinde yenidir. Geçmişte hiç kimse, Yahudi dinini Yahudi halkından ayrı düşünmemiştir. Çünkü Yahudi dinini reddetmek, doğrudan Yahudi toplumuyla ilişkiyi koparmak anlamına gelirdi. Fakat bugün pek çok Yahudi için din, Yahudiliğinin bir parçası değildir.⁷⁰

İsrail'in devletleşme sürecini başlatan Siyonist hareket, Batılı anlamda anayasal bir sistemi savunan demokratik bir hareket değildi. Fakat dünyanın farklı ülkelerinden gelmiş, farklı istek ve beklentileri olan toplulukları bünye-

68 Sam Lehman-Wilzig and Giora Goldberg, "Religious Protest and Police Reaction in a Theocracy: Israel, 1950-1979", *Journal of Church and State*, 25/3 (1983), s. 491; Yaron, s. 41.

69 Yaron, s. 41, 86-87.

70 Yaron, s. 42-44.

sinde topladığı için, iç işleyiş mantığı açısından demokratik olmak zorundaydı. Siyonist hareketin önde gelenlerinin pek çoğu Yahudiliğin teokratik unsurlarına şiddetle karşı çıktı. Onlar, modern, laik ve demokratik bir Yahudi devletin ideal bir yönetim biçimi olacağına inanıyorlardı. İsrail'in 1948'de kabul edilen Bağımsızlık Deklarasyonu'nda işte bu düşüncelere yer verilmişti.⁷¹

İsrail'in demokratik yönetim biçimine karşı Yahudilerin tutumu ise farklılık gösterir. Yapılan araştırmalar seküler Yahudilerin, dindar ve ultra-Ortodoks Yahudilere oranla demokratik değerlere daha çok sahip çıktığını ve benimsediğini göstermiştir. Dindar Yahudiler arasında demokratik değerleri kabul edenlerin oranı ise hiç azımsanmayacak kadar fazladır; yaklaşık % 40'dır. Fakat ultra-Ortodoks Yahudilerin büyük çoğunluğu demokratik prensiplere karşı çıkmaktadır. Bunun sebebi, demokratik kuralların Yahudiliğin temel inançlarıyla çeliştiğini düşünmeleridir.⁷²

Demokrasiye ve demokratik ilkelere en sert muhalefeti NK yapmaktadır. Yahudileri yalnızca dini hükümlerden sorumlu gören NK, demokrasiyi ancak Yahudi olmayan politik toplumlarda geçerli bir yönetim biçimi olarak görür. Bu yüzden demokratik ilkelerin benimsenmesini dinsizlik olarak kabul eder. Dolayısıyla demokrasiyle yönetildiği için, NK'ya göre Siyonist İsrail devleti heretik ve dinsizdir. Bu gerçek hükümet üyelerinin tamamı âlimlerden ve azizlerden oluşsa bile değişmez, kınanması gereken bir yönetim şeklidir. Bir kimse Knesset'in bir üyesi olmaktansa şehit olmayı tercih etmelidir. Agudat Yisrael gibi İsrail hükümetiyle işbirliği içindeki partiler, bunu değersiz sebeplerle yapmaktadır. Onlar rüşvetle satın alınmış ve dinin çok önemli ilkelerinden taviz vermişlerdir. Kutsal Kitap dönemi krallarından kötülüğüyle öne çıkan kral Ahab, her şeye rağmen bir kral satatüsündedir. Fakat Siyonist hükümet daha başlangıçta Tevrat'a muhalefet ettiği için, *de facto* olarak meşru bir hükümet bile değildir.⁷³

71 Mehmet Yılmaz, *Radikal Sağın İsrail Dış Politikasına Etkisi: Batı Şeria-Gazze Şeridi*, M.Ü.O.D.İ.Ü.E. Siyasi Tarih ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2001, s. 18.

72 Yochanan Peres, "Religious Adherence and Political Attitudes", *Israeli Judaism: The Sociology of Religion in Israel*, (ed.: Shlomo Deshen-Charles S. Liebman-Moshe Shokeid), Studies of Israeli Society, Vol. 7. New Brunswick, 1995, s. 92.

73 Lamm, s. 191.

4. Neturei Karta'nın İsrail Devleti'yle İlişkisi

İsrail'i meşru bir devlet olarak görmeyen ve İsrail devletiyle hiçbir ortaklık kurmama siyaseti takip eden NK, İsrail kimlik kartını kabul etmez ve İsrail mahkemelerinin kararlarını tanımazlar. Tutuklandıkları zaman, kimlik kartları olmadığı ve kendilerine yöneltilen sorulara cevap vermeyi reddettikleri için sıklıkla mahkemece dışarı atılırlar. İsrail parasını veya posta pullarını kullanmazlar. Hiçbir devlet hizmetini kabul etmezler. Bütün İsrail ürünlerini boykot ederler. Kutsal topraklarda laik bir Yahudi ulus devleti kurulmasının Yahudi şeriatıyla çeliştiğini düşündükleri için yerel ve genel seçimlerde oy kullanmazlar.⁷⁴ Fakat 1996 Knesset seçimlerinde ultra-Ortodokslar liderlerinin emri üzerine Şimon Perez'in İşçi Partisi'ne karşı Benyamin Netenyahu'nun Likud Partisi'ne destek için sandığa gitmişlerdir.⁷⁵

Grup üyeleri haftada iki kez Mea Şe'arim'de yürüyüş yapmaktadır. Kimi zaman bu yürüyüşler İsraili kızların giyim-kuşamlarıyla ilgili, kimi zaman da inançsız Yahudilerin Cumartesi yasaklarını ihlal etmeleri dolayısıyladır. Cumartesi yasaklarının başladığı andan itibaren yolları tutup araç geçişini engellemekte veya oyun sahalarının içinden yürüyerek oyunları bozmaktadırlar. Devletin verdiği yardım malzemelerini kabul etmedikleri gibi, doktorların muayene ücretlerini de çoğu kez ödemezler.⁷⁶

Kudüs'te ultra-Ortodoks Yahudilerin bölgesi Mea Şe'arim'de sokağa asılmış bir pankartın üzerinde 'Kadınlar tesettürsüz geçemez', 'kadınlar sağ kaldırımdan, erkekler sol kaldırımdan' yazıları veya sokak duvarlarına çizilmiş Filistin bayrakları yanında 'Araplar iyidir', 'Siyonistler giremez' ve 'Siyonizm'e ölüm' gibi solaganlar kazılmıştır. NK hahamı R. Hirsch evinin kapı ziline 'Siyonist olmayan bir Yahudi' yazdırmıştır.⁷⁷

Neredeyse bütün Haredim İsrail'in bağımsızlık gününü kutlamaz ve İsrail Devleti'nin refahı için dua etmez. İsrail Devleti onlar için herhangi bir

74 Friedman, "Haredim and Palestinians in Jerusalem", s. 236; Meijers, s. 39-40.

75 Süleyman Seydi, "İsrail Seçimlerinin Ortadoğu Barış Sürecine Etkisi", *SDÜ Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 21 (2010), s. 317-318.

76 Meijers, s. 40.

77 <http://mondoweiss.net/2011/11/guardians-of-the-city-an-interview-with-neturei-kartas-rabbi-meir-hirsh.html> (02.01.2012)

diaspora devletten farksızdır. Bunlar İsrail bayrağını taşımadıkları gibi toplantılarında İsrail milli marşı 'Hatikva'yı değil, Yahudi duaları okurlar.⁷⁸

NK lideri Moshe Teitelbaum, İsrail'in bağımsızlık günüyle ilgili şunları söyler: " 'Yom Atsmaul'u (İsrail'in bağımsızlık günü) kabul etmek küfürdür. Bu günde eğlenmek ve sevinmek de günahdır. Çünkü bu günde Kutsal Tevrat ve dinî inanç yok edilip 'Ateist Krallığı' kurularak Tanrı'ya ve Mesih'e karşı gizli bir anlaşma yapılmıştır. Bunun neticesinde çok sayıda Yahudinin kanı akıtılmıştır. İsrail'in kurulması putperestlikten bile daha kötüdür. Bağımsızlık gününü kutlayanlar İsrail devletinin varlığını kabul etmekle kalmıyor, aynı zamanda Tanrı'ya ve Tevrat'a karşı yapılan isyana sevinmiş ve günah içinde eğlenmiş oluyorlar."⁷⁹

NK'nın millî marşı kabul edilen 'Haşem Hu Malkeinu'da İsrail yönetimi heretik bir rejim olarak nitelenir ve otoritesinin kabul edilmeyeceği ifade edilir. Şiir şöyledir: "Haşem (Tanrı) bizim kralımız ve biz onun köleleriyiz. Kutsal Tora bizim yasamız ve biz ona bağlıyız. Biz heretiklerin rejimini tanımıyor ve otoritelerini kabul etmiyoruz. Hükümetlerine itaat etmiyor ve onların kanunlarını tanımıyoruz. Biz Göklerdekinin Adını yüceltmek ve kutsamak için, ateşte ve suda, Tora'nın yolunda yürüyeceğiz."⁸⁰

NK, sadece Siyonizm'e ve İsrail Devleti'nin kurulmasına karşı çıkmaz, aynı zamanda Blau, Arapların diğer 'goyim'den, örneğin İsviçreli ve Amerikalılardan hiçbir farkının olmadığını, Yahudi-Arap çatışmasını Siyonistlerin Filistin'i işgal edip devlet kurarak başlattığını ifade eder.⁸¹ NK Filistin sorununun İsrail'in yıkılması ve Filistin yönetiminin Araplarda olmasıyla ancak çözülebileceğini söyler. Bu amaçla Filistinlileri İsrail topraklarına dönmeleri için teşvik eder. Çünkü Tevrat'a ve Yahudi inancına uygun olan, mevcut Filistinlilerin (Arapların) Filistin'de yönetimde olmasıdır. İsrail olarak bilinen Siyonist devlet, hiçbir şekilde var olma hakkı olmayan her yönden kusurlu ve gayri meşru bir rejimdir. Dindar Yahudiler Filistin'de akan kanın durması ve

78 Shahak&Mezvinsky, s. 52; Don-Yehiya, s. 63.

79 http://www.nkusa.org/Historical_Documents/teitelbaum_IID.cfm (04.01.2012)

80 <http://www.vosizneias.com/34907/2009/07/12/jerusalem-rav-amram-blaus-interview-before-his-death/> (22.01.2012)

81 <http://www.vosizneias.com/34907/2009/07/12/jerusalem-rav-amram-blaus-interview-before-his-death/> (22.01.2012)

orada acı çeken bütün masum insanlar için dua etmektedir. Filistin halkının acılarına son verecek olan, Siyonist rejimin son bulmasıdır.⁸²

NK hareketinin kurucusu Amram Blau, Siyonizm'e ve İsrail Devleti'ne karşı mücadelelerini Kral Süleyman'ın cinlerin kralı Aşmedai'ye krallığı kaptırıp tekrar ele geçirmesine benzetmektedir. Mabel'in taşlarının hiçbir demir alet kullanılmadan yontulması gerekiyordu.⁸³ Talmud'a göre Kral Süleyman taşları yontmak için mitolojik kurtçuk şamir'in yerini cinlerin kralı Aşmedai'yi yakalayıp ondan öğrenir. Sonra Aşmedai hileyle krallığı ele geçirir ve Süleyman'ı kovdurur. Süleyman elinde asası kapı kapı dolaşır kendisinin gerçek kral olduğunu anlatmaya başlar. Fakat Yahudiler onun deli olduğunu düşünür. Çünkü kral tahtında oturmaktadır ve işler yolunda gitmektedir. Süleyman Sanhedrin'e başvurur. Sanhedrin durumu araştırır ve gerçek anlaşılır. Süleyman yeniden kral olur.⁸⁴ Siyonizm de 'İsrail' ismini çalıp dünyadaki tüm Yahudilerin temsilcisi olduğunu iddia etmektedir. Gerçek İsrail'i inkâr etmektedir. Bugünkü durum Süleyman'inkinden daha kötüdür. Çünkü Aşmedai azından krallığı Süleyman'ın yönettiği gibi idare etmekteydi. Fakat Siyonistler, Tevrat'ı inkâr edip Tanrı'nın sürgün kararına karşı gelerek, İsrail ismini Yahudiliğe aykırı şekilde kullanmaktadır. NK dünyaya bu korkunç yanlışlık için yardım çağrısında bulunmakta, ancak hiç kimse onları dinlememektedir.

Süleyman bir an bile gerçek kralın kendisi olduğunu söylemekten vazgeçmedi. Görünüşte onun iddiası boş ve delilikti. O bir süreliğine Süleyman olduğunu iddia etmekten vazgeçebilir ve Aşmedai krallığıyla barış yapabilirdi. Kendisine deli denilmesinin önüne geçebilirdi. Bilgisiyle hükümet içinde çok önemli bir mevkiye gelebilir ve tekrar eski gücüne de ulaşabilirdi. Böyle bir yol, belki en iyi strateji gibi görülebilir. Eğer Süleyman böyle bir şey yapsaydı, tüm umutlar tükenirdi. Geçici olarak bile iddiasından vazgeçmiş olsaydı, işte o zaman Sanhedrin dâhil herkes onun gerçekten deli olduğuna hükmederdi.⁸⁵

82 Meijers, s. 40; Friedman, "Jewish Zealots: Conservative Versus Innovative", s. 162.

83 "Tapınağın yapımında kullanılan taşlar taş ocaklarında yontulmuştu. Onun için yapım halindeki tapınakta çekiç ve balta dahil hiçbir demir aletin sesi duyulmadı." Bkz. II. Krallar 7/7.

84 TB Gittin 68a.

85 <http://www.truetorahjews.org/rabbiblau> (11 Şubat 2012)

Sonuç

NK'nın Siyonizm'e ve İsrail devletine yönelik geliştirdiği ideoloji şu şekilde özetlenebilir:

1. İlahî kadere uygun olan politika, İsrail Devletinin feshedilmesidir. Bunu söylerken onlar, hiçbir zaman Yahudilerin diasporada daimi bir sürgününü kastetmemektedir. NK, paradoksal olarak devletin kurulmasında insanî çabanın olmamasını savunmaktadır. Onlara göre Mesih gelecek ve tam bir kurtuluşu sağlayıp İsrail'e yeniden eski itibarını kazandıracaktır.

2. Devlet yıkılacak ve Mesih gelip devleti şeytani temeller yerine, kutsallık üzerine yeniden inşa edecektir. Bu gerçekleşinceye kadar NK, Batı Duvarı'nı ve diğer kutsal mekânları ziyaret etmeye şiddetle karşı çıkar. Günahkâr Siyonistlerin Batı Duvarı'na sahip olması tam anlamıyla bir felakettir. Onlar kutsal mekânların kutsallığını bozmuşlardır. Haklı nedenlerle bile olsa, onları ziyaret etmek, Siyonist devletin desteklenmesi anlamına gelecektir.

3. Kutsal topraklarda yerleşme (*Yishuv Ha-aretz*) emri sadece Mabel döneminde geçerlidir. Bugün yürürlükte değildir. Bu yüzden sürgündekileri bir araya getirmek de Yahudiliğe aykırıdır.

4. NK en azından ideolojik olarak Siyonist düşmanlarının başarısından dolayı rahatsız değildir. Katoliklerin kendi kendini haklı çıkarmanın bir parçası olarak kullandıkları "politik zafer, galip gelenlerin ideolojisini meşrular" fikrine NK katılmaz. Sayılar hiçbir zaman hakikatin garantisi olamaz. Bu konuda Talmud'dun prensibi şudur: "Bir kimsenin görüşü çoğunluğun görüşüne aykırı olursa, halaha çoğunluğun görüşüne göredir." Bu görüşe karşın NK şunu söyler: 'Eğer çoğunluk Bir (Tanrı) ile ise çoğunluğa uyarız. Tanrı yoksa hiçbir çoğunluk, hüküm sahibi olamaz.' Hatta onlar kendilerinin tek gerçek Yahudi olarak kaldıklarını söylerler. Diğer herkes Musa zamanında Mısır'dan çıkışta İsrailoğullarına eşlik eden Yahudi olmayan ayak takımının ruhuna sahiptir.

NK'nın dinsizlikle suçladığı Siyonizm ve bu ideolojinin bir ürünü olan laik İsrail devleti, günümüzde Yahudi halkının çoğunluğu tarafından benimsenmektedir. Dindarlar arasında da büyük bir kesim laik devletle veya kurumlarıyla işbirliği yapmaktadır. İsrail siyasetinde hiçbir etkinliği olmayan

NK'nın, eylem ve davranışlarındaki aşırılıkları sebebiyle dindarların da büyük tepkisini çekmektedir. Diğer dindar Yahudiler, onların bu türden aşırı davranışlarının tüm Yahudilere mal edildiğini söyleyerek hoşnutsuzluklarını ifade etmektedir. Bu durum grubun gün geçtikçe üye sayısının azalmasına ve marjinalleşmesine yol açmaktadır.⁸⁶

⁸⁶ Lamm, s. 191-195; Meijers, s. 40; Marmorstein & Rabinowicz, s. 345.